

Joukkoliikenteen osuus seitsemän prosenttia

Joukkoliikenteen kulkutapaosuus oli vuonna 2016 kaikista kotimaanmatkoista seitsemän prosenttia, kun mukaan lasketaan junalla, bussilla, raitiovaunulla ja metrolla tehdyt matkat. Näistä matkoista bussin osuus oli reilu kaksi kolmasosaa. Junan osuus oli noin kuudesosa joukkoliikennematkoista ja raitiovaunun ja metron osuus yhdessä jokseenkin saman verran. Joukkoliikenteen osuus kotimaan matkasuoritteesta on jonkin verran matkalukuosuutta suurempi, kaikkiaan yksitoista prosenttia. Suoriteosuutta kasvattavat kaupunkiseutujen väliset pitkätköt matkat.

Taulukko 1 Joukkoliikenteen kulkutapaosuudet kotimaanmatkoista asuinpaikan kaupunki-maaseutuluokituksen mukaisesti.

alue	osuus matkoista	osuus suoritteesta
sisempi kaupunkialue	14 %	22 %
ulompi kaupunkialue	5 %	9 %
kaupungin kehysalue	4 %	7 %
maaseudun paikalliskeskukset	2 %	10 %
kaupungin läheinen maaseutu	3 %	6 %
ydinmaaseutu	2 %	4 %
harvaan asuttu maaseutu	2 %	3 %
koko maa	7 %	11 %

Kaikista alle sata kilometriä pitkistä joukkoliikennematkoista 90 prosenttia alkaa tai päättyy sisemmälle kaupunkialueelle. Taulukossa 2 on esitetty kaupunki-maaseutuluokituksen mukaisella alueryhmittelyllä joukkoliikennematkojen jakautuminen lähtö- ja määräpaikaltaan. Mukana ovat kaikki matkat, joiden pituus on alle sata kilometriä. Siten mukana ovat myös kaupunkiseutujen väliset matkat, jos niiden pituus on alle sata kilometriä.

Joukkoliikenteen kulkutapaosuus on alle sata kilometriä pitkillä matkoilla 15 prosenttia, kun matkan lähtö- ja määräpaikka ovat kummatkin sisemmällä kaupunkialueella (taulukko 3). Kulkutapaosuus lähentelee kymmentä prosenttia matkoilla, joiden toinen pää on ulommalla kaupunkialueella tai kehysalueella ja toinen pää sisemmällä kaupunkialueella. Muilla yhteysväleillä joukkoliikennematkoja on vähän. Koetut joukkoliikenteen käytön esteet heijastuvat kulkutapaosuuteen (taulukko 4).

Kaupunki-maaseutuluokitus

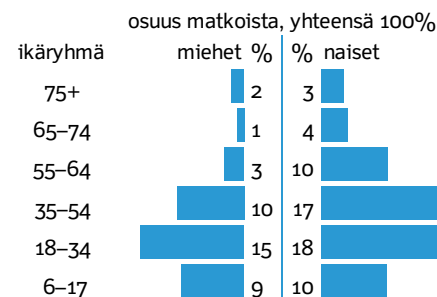

© MML 2016, SYKE/YKR

Kuva 1 Kaupunki-maaseutuluokitus.

Työkäiset naiset joukkoliikenteen suurkuluttajia

Naiset käyttävät miehiä useammin joukkoliikennettä. Suurin yksittäinen joukkoliikenteen käyttäjäryhmä ovat 18–34 -vuotiaat naiset, mutta lähes yhtä suuren ryhmän muodostavat 35–54 -vuotiaat naiset. Tyttöjen ja poikien välillä ei ole suurta eroa joukkoliikenteen käytössä. Kuvassa 2 on esitetty joukkoliikenteen käyttäjät iän ja sukupuolen mukaan. Kuvan luvut on suhteutettu matkamääriin, joten ne kuvaavat joukkoliikenteen käyttäjäkuntaa.

Kuva 2 Joukkoliikenteen käyttäjät.

Taulukko 2 Alueluokkien sisäisten ja alueluokkien välisten joukkoliikennematkojen osuus kaikista alle 100 km pitkistä joukkoliikennematkoista (prosenttia). Taulukon lukujen yhteisumma on sata prosenttia.

	sisempi kaupunkialue	ulompi kaupunkialue	kaupungin kehysalue	maaseudun paikalliskeskukset	kaupungin läheinen maaseutu	ydinmaaseutu	harvaan asuttu maaseutu
sisempi kaupunkialue	64						
ulompi kaupunkialue	20	3					
kaupungin kehysalue	4	1	2				
maaseudun paikalliskeskukset	1	0,0	0,1	0,3			
kaupungin läheinen maaseutu	1	0,0	0,4	0,1	1		
ydinmaaseutu	0,4	0,1	0,0	0,4	0,0	1	
harvaan asuttu maaseutu	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	1

Taulukko 3 Joukkoliikenteen kulkutapaosuus alle 100 km pitkillä matkoilla alueluokkien välillä ja kunkin alueluokan sisällä (joukkoliikenteen kulkutapaosuus prosentteina lähtö- ja määräaluetyyppien välisistä matkoista).

	sisempi kaupunkialue	ulompi kaupunkialue	kaupungin kehysalue	maaseudun paikalliskeskukset	kaupungin läheinen maaseutu	ydinmaaseutu	harvaan asuttu maaseutu
sisempi kaupunkialue	15						
ulompi kaupunkialue	9	1					
kaupungin kehysalue	8	2	2				
maaseudun paikalliskeskukset	10	2	11	0			
kaupungin läheinen maaseutu	5	1	4	3	2		
ydinmaaseutu	4	3	0	4	1	1	
harvaan asuttu maaseutu	2	0	0	7	1	2	1

Taulukko 4 Joukkoliikenteen käytön esteet kaupunki-maaseutuluokittain.

	sisempi kaupunkialue	ulompi kaupunkialue	kehysalue	maaseudun paikalliskeskus	kaupungin läheinen maaseutu	ydinmaaseutu	harvaan asuttu maaseutu	koko maa
ei esteitä/ongelmia	33	23	15	21	10	11	12	22
heikot yhteydet	10	15	25	23	37	39	44	21
aikataulujen sopimattomuus	8	15	17	14	15	13	12	13
muut vaihtoehdot parempia	9	11	9	10	7	8	7	9
ei tottunut joukkoliikenteeseen	5	8	7	9	6	6	4	6
matkalippu on kallis	8	5	4	4	3	2	2	5
hitaus	6	6	5	3	3	2	2	5
huonot liityntäyhteydet	2	4	7	5	9	9	8	5
terveydelliset syyt	4	2	2	3	3	3	2	3
tavaroiden kuljetustarve	4	3	2	2	2	1	1	3
vaihdot	2	1	1	1	1	0	0	1
huono täsmällisyys	2	1	1	0	0	0	0	1
turvattomuus	1	0	0	1	0	0	0	0
heikko tiedotus	0	0	0	0	0	0	0	0
istumapaikkaa vaikea saada	1	0	0	0	0	0	0	0
muiden matkustajien häiriköinti	0	0	0	0	0	0	0	0
epäsiisteys	0	0	0	0	0	0	0	0
epäystävällinen henkilökunta	0	0	0	0	0	0	0	0
muu	4	4	4	4	4	4	4	4
yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100

Joukkoliikenteen matkaketjut esimerkkiseuduilla

Tutkimuksessa arvioitiin, millaisia matkaketjuja suomalaiset ovat valmiita tekemään joukkoliikennematkoillaan. Tätä varten henkilöliikennetutkimusaineisto yhdistettiin matka.fi -aineistoon, josta selvitettiin, miten joukkoliikennematka olisi aikataulutietojen mukaan edennyt. Seuraavaan taulukkoon on koottu seuduittain, millaiseksi liityntämatkojen pituudet, odotusajat,

liikennevälineessä oloajat ja ovelta ovelle -matka-ajat keskimäärin muodostuivat ilmoitetun joukkoliikenteen pääkulutavan mukaan. Taulukkoon on koottu tiedot seuduittain, jos havaintomäärä on ollut vähintään sata joukkoliikennematkaa. Mukaan on valittu seudut, jotka osallistuivat tutkimukseen lisäotoksilla.

Taulukko 5 Keskimääräiset joukkoliikenteen matkaketjujen osat esimerkkiseuduilla (matka-ajat minuutteina).

vastaajan ilmoittama joukkoliikenteen pääkulutapa	asuinseutu	liityntä- ja vaihto-osuuksien yhteenlaskettu pituus (metreinä)	odotusaika	liikennevälineessä-oloaika	keskimääräinen ovelta ovelle -kokonaismatka-aika
lähibussi	Helsingin seutu	1200	6	16	38
	itäinen Uusimaa	2000	5	20	52
	läntinen Uusimaa	2100	6	20	56
	Joensuun ydinkaupunkiseutu	1100	1	18	34
	Oulun seutu	1100	3	19	37
	Päijät-Häme	1000	6	16	35
	Salo	4000	3	11	71
	Tampereen seutu	900	4	18	34
	Turun seutu	900	4	18	33
lähijuna	Helsingin seutu	1400	7	21	46
	Päijät-Häme	1700	36	62	122
	Riihimäen seutu	2100	4	44	77
metro	Helsingin seutu	1100	4	13	32
raitiovaunu	Helsingin seutu	800	3	9	22
kaukobussi	Helsingin seutu	1800	31	80	135
	itäinen Uusimaa	1700	6	45	75
	läntinen Uusimaa	1800	5	56	87
	Päijät-Häme	2100	26	77	132
	Salo	3400	5	55	109
	Tampereen seutu	1600	36	103	160
	Turun seutu	1200	12	96	125
kaukojuna	Päijät-Häme	1500	7	76	103
	Tampereen seutu	1100	22	107	144
	Turun seutu	1500	14	125	159

Yllä olevassa taulukossa nimetty pääkulutapa viittaa vastaajan ilmoittamaan pääkulutapaan. Taulukossa näkyvät odotusajat tarkoittavat odotusta vaihdon yhteydessä. Helsingin ja Tampereen seuduilla ja Päijät-

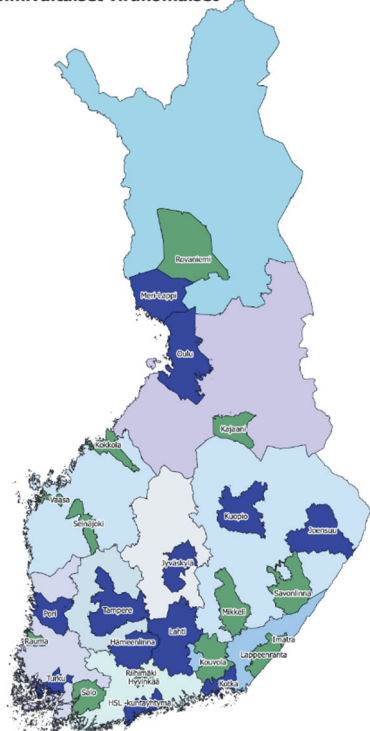
Hämeessä kaukoliikenteelle on löytynyt muita seutuja useammin liityntäyhteys lähiliikenteen kulutavoilla, jolloin yhteydestä tulee vaihdollinen. Siksi odotusajat ovat näillä alueilla korkeat.

Joukkoliikenne suosituinta isoilla kaupunkiseuduilla

Joukkoliikenteen kulkutapaosuuksista toimivaltaisten viranomaisten (TVV) alueilla on esitetty arvio taulukossa 6, ja kyseiset alueet löytyvät viereiseltä kartalta. Taulukkoon on poikkiviivan yläpuolelle merkitty ne TVV-alueet, joiden alueelta tutkimuksessa on tehty lisäotos. Näillä alueilla havaintomäärät ovat kohtuullisen suuret ja tieto siten suhteellisen luotettava. Jos tutkimuksen havaintomäärä on jäänyt TVV-alueella alle sadan, ei arviota joukkoliikenteen kulkutapaosuudesta ole esitetty.

Joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset

- Etelä-Pohjanmaa ELY
- Kaakkois-Suomi ELY
- Keski-Suomi ELY
- Lappi ELY
- Pirkanmaa ELY
- Pohjois-Pohjanmaa ELY
- Pohjois-Savo ELY
- Uusimaa ELY
- Varsinais-Suomi ELY
- Seudullinen TVV
- Kuntakohtainen TVV

Kuva 3 TVV-alueet © Liikennevirasto. Alkuperäinen kartta julkaistu Liikenneviraston sivuilla.

Pysäkille yleensä kävellen

Pääosalla nykyisistä joukkoliikennematkoista liityntäyhteytenä on pelkkä jalankulku. Yhden joukkoliikennevaihdon ja liityntäkävelyn sisältäviä matkoja on kuitenkin jopa 17 prosenttia.

Taulukko 6 Joukkoliikenteen kulkutapaosuudet.

TVV-alue	joukkoliikenteen kulkutapaosuus (%)
Helsingin seudun liikenne	20
Hyvinkää	6
Joensuu	3
Lahti	4
Riihimäki	5
Salo	2
Tampere	9
Turku	8
<hr/>	
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	1
Hämeenlinna	3
Jyväskylä	5
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	2
Keski-Suomen ELY-keskus	2
Kotka	4
Kuopio	4
Lapin ELY-keskus	3
Oulu	5
Pirkanmaan ELY-keskus	1
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	2
Pohjois-Savon ELY-keskus	2
Pori	2
Uudenmaan ELY-keskus	4
Varsinais-Suomen ELY-keskus	2

Joukkoliikenteen yleisimmät ovelta ovelle -matkaketjut	osuus matkoista (prosenttia)
bussi + jalankulku	56
raide + jalankulku	21
yksi joukkoliikennevaihto + jalankulku	17
useampi joukkoliikennevaihto + jalankulku	1
yksi joukkoliikenneväline + pyörä	1
yksi joukkoliikenneväline + auto	3
muut matkaketjut	1

Kuva 4 Joukkoliikenteen yleisimmät matkaketjut.